

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι: φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδ. φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἰκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι — Τῇ προηγ. φύλλον λ. 30 — Γραφ. τῆς Διοικήσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6.

19 Δεκεμβρίου 1876

Τῇ 31 Δεκεμβρίου λήγει τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἑστίας. Ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὴν Ἑστίαν καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς τὸ τίμημα τῆς συνδρομῆς, ὥπως μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΥΡΙΚΙΟΝ ΒΛΟΚ

Συνίετα ἰδί σελ. 785.

Οἱ τόποι τῆς ἐξοδεύσεως.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τῆς κακῆς ἐσοδείας, τὸ ἐμπόριον διετέλει ἐν καχεξίᾳ, καὶ ἡ βιομηχανία πρεπονεῖτο πολὺ. Οὐδεὶς ἔπτασεν, ὅλος δ' κόσμος ἔκαμνεν ὅ,τι ἠδύνετο, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον γινώσκουμεν, διὰ νὰ τοποθετήσῃ τὰ ἐμπορεύματά του· ἀλλ' αἱ περιστάσεις ἦσαν κακαί. Τοῦλάχιστον τοῦτο ὑπεστήριζεν ὁ Γέρω-Πέτρος εἰς τινὰς τῶν γειτόνων, οἵτινες παρῆλθον τὰ γεγονότα.

— Ἴδου, ὁ Πέτρος καὶ ὁ Πκύλος, προσέθεσεν, οἱ ὅποιοι παίζουσιν ἐκεῖ κάτω, μ' ἐξήγησαν, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωσι, μὲ δύο λέξεις τὰ αἴτια τῆς καχεξίας.

— Πῶς τοῦτο; ἠρώτησαν.

Γέρω-Πέτρος. — Ἴδου πῶς: ὁ Πέτρος εἶπεν εἰς τὸν Πκύλον: «Ἀγοράζεις μίαν σβοῦραν; ἔχω τρεῖς· μοὶ δίδεις βώλους.» Ἀλλ' ὁ Πκύλος δὲν εἶχε βώλους καὶ ἡ ἀγορὰ δὲν ἔγινε.

Ὁ διδάσκαλος ἔφθασε καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς συζητήσεως, καὶ ὅταν τῷ εἶπον περὶ τίνος ἐπρόκειτο, εὗρεν ὅτι ὁ Γέρω-Πέτρος εἶχε δίκαιον.

Ἀλλ' οἱ γείτονες δὲν ἐφαίνοντο νὰ ἐννόησαν καλῶς, καὶ ὁ Γέρω-Πέτρος ἐξηκολούησεν ὡς ἐξῆς:

— Ἴδωμεν· ὅταν θέλετε νὰ ἀγοράσητε ἐν φόρεμα διὰ τὴν γυναικά σας ἢ ἐν ὠρολόγιον διὰ τὸν ἐαυτόν σας, ἢ ἄλλο τι ἀντικείμενον χρήσιμον ἢ διασκεδαστικόν τι, τί σας χρειάζεται;

— Χρήματα! ἀπήντησαν ὅλοι ὁμοφώνως.

— Καλὰ. Τὰ χρήματα ὅμως δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν δρόμον· πρέπει νὰ τὰ προμηθευθῇτε διὰ τῆς πωλήσεως τῶν προϊόντων σας. Εἶναι ἀληθές;

— Ἀληθέστατον.

— Καλὰ. Ὅταν λοιπὸν ἔχετε ὀλίγα προϊόντα, ἔχετε ὀλίγα χρήματα, καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα ποῦ ἔχετε, τὰ φυλάττετε διὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγ-

καῖα πράγματα, διὰ τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας, καὶ ἀναβάλλετε ὅσον δύνασθε τὰς ἄλλας σας ἀγοράς. Ἴδου ὁ λόγος τῆς ἐμπορικῆς καχεξίας: ὁ ὅτελὼν νὰ ἀγοράσῃ δὲν ἔχει ἀρκετὰ χρήματα, διότι δὲν εἶχεν ἀρκετὰ προϊόντα.

Εἰς τῶν γειτόνων, ὁ Ἰωάννης Πανῆς, παρετήρησεν ὅτι ἐνίοτε ὅταν εἶχον περισσότερα προϊόντα ἀπὸ ὅσα ἠδύναντο νὰ πωλήσωσιν, ἡ μεγάλη ἐπίσης ἀφθονία ὑπεβίβαζε τὰς τιμὰς καὶ ὅτι ἡ μεγάλη εὐθηνία δὲν εἶναι πάντοτε ὠφέλιμος εἰς τὸν παραγωγέα.

— Τὰς στιγμιαίας ἀτοπίας, λέγει ὁ διδάσκαλος, δύναται τις νὰ θεραπεύσῃ, ζητῶν νέους τόπους ἢ ἀγοράς ἐξοδεύσεως. Ὅσον ἡ βιομηχανία παράγει, τόσον ἔχει ἀνάγκην τόπων ἐξοδεύσεως. Ὅταν ἡ ἀφθονία τῶν προϊόντων ὑποβιβάξῃ τὰς τιμὰς, χρατᾷτε πολλάκις καὶ φυσικὰς δόδους νέων ἀγορῶν.

Τῷ ὄντι ὅταν οἱ οἶνοι πωλῶνται 1 δρ. τὴν φιάλην, ἡ τιμὴ αὕτη διὰ πολλὰ πρόσωπα εἶναι πολὺ μεγάλη· κάμετε τὴν φιάλην πρὸς 50 λ. καὶ ὅχι μόνον καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἀγοραστὰὶ θὰ ᾔνουν πολλοί, ἀλλὰ καὶ θὰ δύναται νὰ γείνη καὶ ἐξαγωγή. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἐμπορεύματα.

— Ἀπὸ ταῦτα εἰσὶν ἀληθῆ, λέγει ὁ Ἰωάννης Πανῆς, ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ μεγάλη ἀφθονία γεωμήλων, δὲν δύναται τις νὰ φάγῃ περισσότερα ἐκπίπτων τὴν τιμὴν· ἕνας ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ φάγῃ ἓνα σάκκον γεωμήλων καὶ ἂν τοῦ τὰ ἐδίδον δωρεάν.

Γέρω-Πέτρος. — Τότε διὰ τῶν χωνευτηρίων ἐξάγουν τὸ οἶνόν πνευμα ἀπὸ τὰ γεώμηλα, καὶ τὸ οἶνόν πνευμα μετακομίζεται εὐκόλως· κατασκευάζουν ἄμυλον, ἢ ἀκόμη παχύνουν τοὺς γοίρους· δὲν εἶναι τις ἀναγκασμένος νὰ φάγῃ τὰ γεώμηλα εἰς φυσικὴν κατὰστασιν.

— Ὁρθότατα, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος. Ὅσον ἀφθονον καὶ ἂν ᾔνοιον τι σήμερον, ἐὰν δύναται τις νὰ εὕρῃ νέον τρόπον ἐξοδεύσεως ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, δύναται νὰ τὸ πολλαπλασιάσῃ. Ἀπότου διὰ τῶν τεύτλων (καρκινογούλιων) κατασκευάζουσι τὸ σάκχαρι καὶ τὸ οἶνόν πνευμα, τὰ τεύτλα καλλιεργοῦνται πολὺ περισσότερον παρ' ὅσον τὰ μετεχειρίζοντο πρὸς τροφήν τῶν ζώων.

Ἐν συνόψει, τὰ ξένα προϊόντα ἀγοράζει τις

ἡμῶν ἤνοιξαν τινὰς τῶν εἰρκτῶν ἐκείνων· εἰς μίαν αὐτῶν ἦσαν συνεσσωρευμένοι ἄνθρωποι χωνεύοντες ἡσυχῶς τὸν οἶνον ὃν ἔπιον ἢ θέτοντες ἐπιδέσμοις εἰς τὰς νωπὰς αὐτῶν πληγὰς. Τινὲς αὐτῶν ἀπεπειράθησαν νὰ ἐπικρίνῃσι τὴν κράτησιν των ἰδόντες τὸν διευθυντὴν Πρίς, ὃν ἀνεγνώρισαν ἐν μέσῳ τῶν βακχικῶν ἀτμῶν, ἀλλὰ πάραυτα ἐκλείσθη φρονίμως ἡ θύρα, καὶ οὕτως ἐσίγησαν οἱ δυσπειθεῖς ἐκεῖνοι. Εἰς ἑτέραν εἰρκτὴν ἦσαν κεκλεισμένοι γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι, ἥττον ἥσυχαι τῶν ἀνδρῶν, ἐφλυάρουν ἀνυποφόρως, εἶχον δὲ, τῶρα τοῦλάχιστον, εὐλογον πρόφασιν τὸ ποτόν. Εἰς τρίτον τι καταγώγιον, τὸ θέαμα ἦτο φοβερόν· γυνὴ τις ἀποκεχωρισμένη τῶν λοιπῶν, διότι κατεῖχετο ὑπὸ ἀληθοῦς παροξυσμοῦ μανίας (delirium tremens), ἔχουσα τὴν εἰς τοὺς ὤμους τῆς κυμανομένην κόμην ἐν πλήρει ἀταξίᾳ, ἐξηγειώμενον τὸ βλέμμα, καὶ καθημαγμένον τὸ πρόσωπον διὰ τῶν ὀνύχων τῆς τὸ ὁποῖον περιέφερε μανιωδῶς, ἐφάνετο ἀληθῆς εἰκὼν ἀρπυίας τινός. Ἐννοήσασα ὅτι ὁ κ. Πρίς εἶχεν ἀφίχθῃ,

—Θέλω νὰ ἐξέλθω, κύριε διευθυντά, ἀνεκράνγασε· θέλω νὰ φύγω, θέλω νὰ ὑπάγω εἰς τὴν οἰκίαν μου· με περιμένουσιν ὁ σύζυγός μου καὶ τὰ τέκνα μου!

Ἡ καρδιά τῆς συζύγου καὶ τῆς μητρὸς ἔπαλθεν ἐντὸς τῆς μεθύσου γυναικός.

—Ἀνοιξέ μου νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν οἰκίαν μου!

Εἶτα, μεταβαίνουσα ἀπὸ τῆς μανίας εἰς τὴν πραότητα,

—Ἐλα λοιπὸν, ἀγαπητέ μοι κύριε Πρίς, καλέ μου φίλε, ἔλεγεν, ἀπόλυσέ με· σὰς ὑπόσχουμαι νὰ ἦμαι ἀρκετὰ φρόνιμος.

Βλέπουσα δὲ ὅτι δὲν εἰσηκούετο·—Εἶναι ψεύματα! ἐφώναξε, δὲν εἶμαι μεθυσμένη, τοῦτο εἶναι κακοήθεια τῶν κλητῆρων· αὐρίον θὰ ὑπάγω ν' ἀναφερθῶ εἰς τοὺς δικαστάς.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἔκρουε διὰ τῆς κεφαλῆς τοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς τῆς· ἔσειε τὴν θύραν ἐπὶ τῶν στροφίγγων τῆς, ἀκατάληπτοι δὲ λέξεις ἐξήρχοντο ἀπὸ τοῦ στόματός τῆς· ἐκυλίστο κατὰ γῆς, ἀφρίζουσα, καὶ αἰέποτε κραυγάζουσα. Παρεμείναμεν ἐκεῖ ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἡ μαινὰς ἐκείνη δὲν ἔπαυσε κραυγάζουσα. Ἐνίστε ἐπεκαλεῖτο ἡμᾶς αὐτοὺς, ἄλλοτε ἐπεκαλεῖτο εἰς ἀρωγὴν φαντασιώδη ὄντα. Δις ἀπεπειράθη νὰ παρατηρήσῃ αὐτὴν ὀπισθεν τῆς θύρας, καὶ δις ὑπεχώρησα πεφοβισμένος σχεδὸν ἐνώπιον τῆς μανιακῆς ταύτης, ἥτις ἤθελε νὰ ῥιφθῇ κατ' ἐπάνω μου, εἰ καὶ ἡ θύρα τῇ ἐκώλυε τὴν διάβασιν. Εἰς τῶν κλητῆρων ἤνοιξεν ἐπὶ στιγμὴν τὴν φυλακὴν τῆς, καὶ τότε καταπραυνθεῖσα ἰκέτευσε διὰ γλυκυτάτης φωνῆς ὅπως τῇ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς. —Ναί, αὐρίον τὸ

πρῶτ' ἐλευθεροῦσαι, τῇ ἔλεγεν εὐμενῶς ὁ κλητῆρ, καὶ τότε ἡ μέγαιρα ἐκείνη ἐσιώπησε.

Τὰ διάφορα θεάματα ὧν ἐγενόμεθα ἀλληλοδιδάχως μάρτυρες κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, μᾶς εἶχον παραδόξως συγκινήσει, καὶ κατὰ τινὰ τρόπον μᾶς εἶχον τῇ ἀληθείᾳ καταζαλίσει. Εἶχε σημάνει ἡ τετάρτη τῆς πρωῆας καὶ ἡ ἡμέρα ὑπέφωσκεν ἤδη ἐν Λονδίῳ, ὅπου ὁ ἥλιος κατὰ τὸ θέρος δύνει σχεδὸν ἐπίσης ἀργὰ καὶ ἀνατέλλει κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ὥραν καθ' ἣν καὶ ἐν Πετροπόλει. Εἶχομεν δὲ τότε ἀνάγκην ἀέρος καὶ φωτός. Διὸ, εὐχαριστήσαντες τὸν τε διευθυντὴν καὶ τοὺς κλητῆράς του, ἐσπεύσαμεν νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τῶν βορβορωδῶν ἐκείνων συνοικιῶν ἐνθα διετρίψαμεν ἐπὶ ἔξ ὀλοκλήρους ὥρας.

Ἡδὴ αἱ καπνοδόχοι τῶν μεταξὺ τῶν γεφυρῶν τοῦ Λονδίνου, τοῦ Σουθβόρκ, τοῦ Β. λακ-φρίαργς καὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης ἐκτεινομένων βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἤρχιζον ν' ἀποπέμπωσιν εἰς τὸν αἰθέρα σκιάν τινα καπνοῦ. Τὰ ἐργαστήρια τῶν μηχανῶν, τὰ ζυθοπωλεῖα, τὰ βυρσοδεψεῖα τῶν βιομηχανικῶν ἐκείνων συνοικιῶν ἀνελάμβανον μικρὸν κατὰ μικρὸν τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν των, ἐνῶ εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην, ὑπὸ τὸν ἀρχαῖον πύργον τὸν δεσπόζοντα τὸ μέρος τοῦτο τῆς πόλεως, τὰ ἡγυροβολημένα πλοῖα ἐφάνιντο ὥσπερ ἐγειρόμενα ἀπὸ τοῦ νυκτερινοῦ ὕπνου των. Λέμβοι τινὲς ἤρξαντο κινούμεναι, τῇδε κακίσει δὲ ἤκούετο ἤδη ὁ θόρυβος τῆς ἐπὶ τοῦ ἄκμονος καταπιπτούσης σφύρας καὶ ὁ ὄξυς τοῦ ἀτμοῦ συριγμός. Ἐλαφρά τις ὀμίχλη, ἥτις ἀπολύετο ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὰ ἐκνηρὰ ὕδατα ἅτινα καταβαίνουσι τοσοῦτον βραδέως μέχρι τῆς θαλάσσης, ἀνῆρχετο ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ὄχθης καὶ κατεκάλυπτεν ἐν μέρος τῆς πόλεως, χωρὶς ὅμως νὰ κρύπτῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας τὸ μεγαλοπρεπὲς πρόσωπον τοῦ ἀνακτόρου τοῦ Οὐέστμινστερ, τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου λούει ὁ Τάμεσις, καὶ τὸν ὑπερήφανον θόλον τοῦ ἀγίου Παύλου, τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ ἀρχαίου Λονδίνου. Τίς ζωγράφος, ἢ τίς ὁδοιπόρος, διαβαίνων ἀπὸ τῆς γεφύρας ἐν ἡ ἱστάμεθα, δὲν ἔρριψε στιγμὰς τινὰς τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς μοναδικῆς ταύτης ἀπόψεως, ἥτις ὅμως τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἔφερε κηλιδά τινα. Ἐπὶ ἐνὸς τῶν λιθίνων καθισμάτων τῆς τοῦ Λονδίνου γεφύρας, δύο γυναῖκες, πλαγιασμέναι ἡ μία παρὰ τὴν ἄλλην, καὶ πλησίον αὐτῶν μικρὰ κόρη, ἐκοιμῶντο βαθέως εἰ καὶ ὁ ἄνεμος τῆς πρωῆας ἦν ψυχρότατος, τὸ θέαμα δὲ τοῦτο ἀνέμνησεν ἡμᾶς τὴν ἐκδρομὴν τῆς νυκτός. Εἰ καὶ διηρχόμεθα ἄλλας συνοικίας, μ' ὅλα ταῦτα ὅμοια θεάματα διεδέχοντο ἄλληλα μεχρὶς ἀφίχθημεν εἰς τὴν κατοικίαν μας. Ἐν τῇ Στράνδ, τὰ νυκτερινὰ ὄργια παρετείνοντο μέχρι τῆς πρωῆας, ὅτε δὲ ἐπανήλθομεν οἴκοι, τὰ καταστήματα τοῦ Χαυμάρεκτ, ἀνοικτὰ καὶ

κατάφωτα εἰσέτι, ἐνέκλειον τοὺς διηνεκεῖς οἶνοπότας των. Ἐν τῇ ὁδῷ, κεκρυμμένα ἐν τοῖς φατνώμασι τῶν θυρῶν, ἐκοιμῶντο τὰ ἀγυοπαῖδα τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ἐπὶ δὲ τοῦ λιθοστρώτου τέσσαρες κλητῆρες μετακόμεζον ἐπὶ φορείου γυναικῶν τινα νεκρὰν ἐκ τῆς μέθης.

Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ ἀλγεινὰ θεάματα τὰ ἐκτυλισσόμενα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ περιηγουμένου τὰς πενιχρὰς συνοικίας τοῦ Λονδίνου.

Καὶ ὅμως τίποτε ἄλλο δὲν περιέγραψα ἢ ἀπλῶς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐτεροι συγγραφεῖς ἐμελέτησαν καὶ περιέγραψαν λεπτομερέστερον τὸν ἀγγλικὸν βίον, αἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συγγραφὰι τοῦ Ἀλφόνσου Ἐσκιρὼ καὶ τοῦ Λέοντος Φοσσὲ ἐπικυροῦσι τὰ παρ' ἐμοῦ ἀνωτέρω λεχθέντα· ἀλλὰ ὁποῖα θεράπευα εἶναι ἄρ' γε δυνατὰ εἰς τοσαύτην ἀθλιότητα; Ἡ ἐπαιτεία εἶναι ἄρα κακὸν ἀθεράπευτον, πληγὴ ἥν αἱ νεώτεροι κοινωναὶ ὀφείλουσι νὰ παραδεχθῶσιν ἄνευ ἐλπίδος ἀπαλλαγῆς ἀπ' αὐτῆς; Αἱ μεγάλαι πόλεις εἰσὶν ἀμετακλήτως καταδικασμέναι εἰς τὰ ἀλγεινὰ θεάματα, ὧν παρέχει ἡμῖν δείγμα ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου; Ἰδοὺ τί διελογίζομαι ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς ἐν Οὐάιτ Σάπελ νυκτερινῆς ἐκδρομῆς μου, μοὶ φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ὁ ἀναγνώστης, ὁ ἐλάχιστος σκεπτόμενος ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς προόδου καὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν λαῶν βίου ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐποχῇ, θὰ περιπέσῃ εἰς ὁμοίαν σκέψιν. Ποῖον εἶναι λοιπὸν τὸ ἀσφαλέστερον μέσον δι' οὗ ἡδυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀναβίωσιν τῶν πτωχῶν τάξεων; Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδὲν ἕτερον βλέπω ἢ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἀνατροπὴν! Οἱ ἄγγλοι πολλὰ ἔπραξαν πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλὰ βεβαίως ὀλιγώτερα ἀφ' ὅσα ἐπράχθησαν ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ἐν Ἑλβετίᾳ μάλιστα ὑπάρχουσι διαμερίσματα ἐνθα πτωχοὶ δὲν ὑπάρχουσι. Τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ὡς λόγου χάριν τὰ πτωχοκομεῖα, τὰ ἐνεχυροδανειστήρια, αἱ φιλανθρωπικαὶ ἐταιρίαι, δὲν δύνανται νὰ φέρωσιν ἢ ἐλάφρυνσιν τινα τοῦ κακοῦ, οὐδόλως δὲ δύνανται νὰ στερεώσῃσι τὰς πηγὰς του. Ἄλλως τε δὲ οὐδεμίαν πορίζουσιν ἀνακούφισιν εἰς τοὺς αἰσχυρομένους νὰ ἐπιδείξωσιν τὴν πενίαν των καὶ εἰς τοὺς συσταλλομένους νὰ ἐπικαλεσθῶσι δημοσίᾳ τὴν τῶν ἄλλων συδρομὴν. Αἱ ὑπὲρ τῆς νηφαλιότητος ἐταιρίαι ἐλάχιστόν τι μέρος τῶν μεθύσων διορθοῦσι· αἱ βιβλικαὶ ἐταιρίαι, αἱ ἐν ὑπαίθρῳ διδασκαλίας ὧν πολλὰ χρήσις γίνεται ἐν Λονδίῳ, οὐδόλως

1. Αἱ ἐν ὑπαίθρῳ θρησκευτικαὶ διδασκαλίαι ὑπὲρ πάν ἄλλο θεῖα ἐκπληττοῦσι τὸν ξένον ἅμα τῇ ἐν Λονδίῳ ἀφίξει του. Κατὰ πάντας ἐσπέρας, συχνάκις δὲ καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς, ἐν τοῖς περιπάτοις, ἐν ταῖς μέλλον συγχωρμέναις πλατείαις, πλησίον τῶν squares, ἄνδρες σκυθρωποὶ τὸ ἦθος, μελανεῖμονες, λευκὸν ἔχοντες λιμοδότην, ἀσκεπὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν βίβλον ὑπὸ μάλῃ, ἀρχοῦνται ἀναγινώσκοντες καὶ κηρύσσοντες. Κατ' ἀρχὰς ἀκροῦται αὐτῶν εἰς διαβάτης, εἶτα δύο, ἀκολουθῶς συνά-

δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσι τὴν θρησκείαν εἰς τοὺς ἀπολέσαντας πᾶσαν πρὸς αὐτὴν κλίσιν. Διαταγαὶ τινὲς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν συντελοῦσι μάλιστα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κακοῦ, διότι τί ὠφελεῖ νὰ ἐπιβάλλωσιν ἀργίαν κατὰ τὰς Κυριακάς, ἀφοῦ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τὰ ἐπ' ὀλίγον κλεισθέντα οἶνοπωλεῖα ἀνοίγονται καὶ πάλιν, τὰ δὲ ζυθοπωλεῖα μένουσι διαρκῶς καὶ ἀενάως ἀνοικτὰ; Οἱ φιλοπότοι συσσωρεύονται ἐπικινδύνως παρὰ τὴν θύραν, ὥστε αἱ ἀστυνομικαὶ διαταγαὶ προκαλοῦσιν οὕτω τοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς διαπληκτισμούς.

Ὅπως καταπολεμηθῇ ἐπωφελῶς ἡ ἐπαιτεία καὶ ἅπαντα ἢ ἐκ πολλῶν δεινῶν ἀποτελουμένη ἀκολουθία τῆς, δεόν νὰ διαχυθῇ ἐπὶ πάσῃ θυσίᾳ ἢ ἐκπαίδευσιν, διότι οὗτος εἶναι ὁ καλλίτερος καὶ θεβασιότερος τρόπος τοῦ ν' ἀνυψωθῇ ἡ ἠθικότης καὶ ἡ διάνοια συγχρόνως τοῦ πλήθους, καὶ νὰ ἐθισθῇ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν οἰκονομίαν δι' ἣς δύνανται νὰ ἐπιτύχῃ εὐμαρείαν τινα.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐγένετο ἐν Λονδίῳ περιεργὸς ἀπόπειρα ἐπὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῶν μικρῶν παιδῶν τῶν καθαρῶν τῶν υποδοχέματ' αὐτῶν καὶ τὰς καπνοδόχους. Ἀνθρωποφιλελεῖμονες κατέγραψαν τοὺς πτωχοὺς ἐκείνους καὶ ἐγκαταλείψαν τοὺς παῖδας εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς ἀγωγὴν τινα καὶ ἐπάγγελμά τι, ἀντὶ ν' ἀφῆσιν αὐτοὺς ἀέργους καὶ ἀλητευσοντας. Ὑπάρχουσι δὲ πολλὰ πιθανότητες νὰ ἐλπίσῃ τις ὅτι θ' ἀναδειχθῶσι ποτὲ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ πολῖται· ἐν τοσοῦτῳ ἐργάζονται, διδάσκονται, κερδίζουν μικρὸν τι ἡμερομίσθιον, καὶ τέλος εἶναι ὅντα ἀπολυτρωθέντα ἀπὸ βεβιαίας ἀπυρίας, καὶ ὥσως ἔσως ἀπὸ τῶν βδελυρωτέρων ἐγκλημάτων. Ἡ ἀγωγὴ λοιπὸν, καὶ μετὰ τῆς ἀγωγῆς ἡ ἐργασία, καὶ τότε ἡ ἐπαιτεία θέλει ἐξαφανισθῇ ὀλοτελῶς, οὐδεὶς δὲ θὰ εὗρεθῇ νὰ εἴπῃ ἐν τῷ μέλλοντι ὅτι ἐν Λονδίῳ, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὑπάρχουσιν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἀτόμων ἀνεστίων καὶ ἀπατρίδων, δηλαδή ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες κλεπτῶν, βλάντιοτόμων, ἀγυρῶν, ἀλητῶν ἢ ἐπαιτῶν, καὶ ὅτι ἐν τοῖς τρισὶν ἡνωμένοις βασιλείαις, οἱ κατ' ἑτος καταδικάζομενοι παῖδες ἡλικίας κατωτέρως τῶν δέκα ἐτῶν δι' ἐγκλήματα ἢ κακουργήματα ἀριθμοῦνται εἰς δέκα χιλιάδας καὶ πλέον ἐτι!

ἔσται τὸ πλῆθος, ἴστανται αἱ ἄμαξαι, ἄνδρες δὲ καὶ γυναῖκες, στρατιῶται καὶ πολῖται, μεγάλοι καὶ μικροὶ περικυλῶσι μετὰ σοβαρότητος τὸν ἱερὸν κήρυκα. Διὰ τῶν δὲ βραδείας ἐκείνης, ἀθρόου δὲ ἐρῶθιμου, οἷα ἡ φωνὴ πολλῶν διαμαρτυρομένων ἱερῶν ὅταν κηρύττωσιν ἡ ἐρηυνέωσιν τὴν βίβλον, ἀναπτύσσει ἀταράχως τὴν διδασκίαν του· οὕτως λέγει δέ τις, οὐδὲ μνηστειστικὴ τις κραυγὴ ἐξέρχεται τοῦ ἀκροατηρίου. Ἡ τοιαύτη ἡσυχία, ἡ μεδέποτε ταρασσόμενη, εἶναι ἐν ἑκ τῶν διακριτικῶν γνωρισμάτων τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους. Ἐν ἡ ἀστυνομία ἐν Παρίσις ἐπέτρεπεν εἰς τὸν τυχόντα νὰ κηρύξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ὑπαίθρῳ, οὐδ' ἐπὶ δύο λεπτά θ' ἠδύνατο οὗτος νὰ ὑπομείνῃ τὰ σκώματα καὶ τοὺς σαρκασμούς τῶν ἀκροατῶν.

Προσθετέον ἐνταῦθα ὅτι κάλλιστον πρὸς ἡθικοποίησιν τῶν ἀποκλήρων τάξεων τῆς κοινωνίας μέσον εἶναι αἱ ἀθῶαι καὶ ἡθικαὶ διασκευαίαι, χορηγούμεναι ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ τῶν χορηγουμένων εἰς τὰ ἐπιβλαβῆ καταστήματα ἐνθα συνήθως φοιτῶσι. Ἄς ἡθικοποιηθῇ λοιπὸν ὁ λαὸς διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς τέρεψως, ἀλλ' ὅς ἡθικοποιηθῇ τέλος, διότι ἄνευ ἡθικοποιήσεως ἡ αἰσχρὰ αὐτῇ κοινωνικῇ πληγῇ, ἣν καλοῦσιν ἐπαίτειαν, καὶ τῆς ὁποίας αἱ καταστροφαὶ πολλαπλασιάζονται ὁσημέρῃ ἐν ταῖς νεωτέροις πολιτείαις, δὲν θὰ ἐξαλειφθῇ πώποτε.

L. SIMONIN.

ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

(Ἐκ τῆς 5' ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Α. Φιγιέ, τοῦ ἐπιγραφομένου «*Archaica et nova magistrae effusiones*».)

Ἡ τυπογραφία εἶναι ἡ τέχνη τῆς ταχείας καὶ εὐθηνῆς πολλαπλασιάσεως τῶν ἀντιγράφων τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ὅπως καταστῶσιν οὕτω προσιτὰ εἰς πάντας τὰ προϊόντα τῆς διανοίας. Ἡ ἐφεύρεσις καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς τὰ μέσα τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος καὶ οὐχὶ πρότερον. Διότι οἱ Σῖναι καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Εὐρώπης, εἰς τοὺς ὁποίους ἠθέλησαν ν' ἀποδώσωσι τὴν ἀθάνατον ὄντως ἀνακάλυψιν ταύτην, ἐποίησαν χρῆσιν μόνον τῶν μέσων δι' ὧν κατορθοῦνται ξυλογραφίαι καὶ χαλκογραφίαι. Τὸ κινητὸν καὶ ἡ χύσις τῶν στοιχείων εἶναι ἡ βάσις τῆς τυπογραφίας. Ἀμφότερα δὲ τὰ ἰδιόζοντα ταῦτα τῆς τυπογραφίας προσόντα ἐφευρέθησαν περὶ τὸ 1450, ἥτοι 40 περίπου ἔτη πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς (1492).

Πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς τυπογραφίας ἡ διὰ χειρὸς ἀντιγραφὴ ἦτο τὸ μόνον μέσον πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀντιτύπων τοῦ βιβλίου. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα ἦσαν δαπανηρὰ καὶ ὀλίγα, εὐρίσκοντο δὲ συνήθως εἰς βιβλιοθήκας πανεπιστημίων, μοναστηρίων ἢ βασιλείων. Ἡ κατάρτισις τελείου χειρογράφου ἦτο πολὺπλοκος ἐργασία. Ὁ βιβλιοπώλης παρέδιδεν εἰς τὸν ἀντιγραφέα τὸ πρὸς ἀντιγραφὴν χειρόγραφον· ἀλλ' ἦτο συνήθως ἄλλος ὁ παρασκευάζων τὴν μεμβράνην λεῖαν καὶ λαμπράν, ἄλλος ὁ γραφεὺς, ἄλλος ὁ καλλιτέχνης ὁ διὰ ποικίλων εἰκόνων κατακοσμῶν τὰ περιθώρια καὶ ἄλλος ὁ βιβλιοδέτης ὁ συνδέων τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου.

Τὸ ἐκ τοιαύτης πολυεδοῦς ἐργασίας προερχόμενον χειρόγραφον ἦτο βεβαίως δαπανηρὸν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ κτῆσις τοιοῦτου ἦτο σπανία καὶ πολὺτιμος.

Συνήθως διεφυλάσσοντο ἐν κιβωτίοις καταγλύφους ἢ ἐκρέμαντο δι' ἀλύσου ἀπὸ τοῦ ἀναλογείου. Πολλὰ τῶν χειρογράφων ἦσαν ἀξίας ἐξακοσίων φράγκων. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους κατέστησαν πολλὸ ὀλίγον χρήσιμα, διότι οἱ ἀντιγρα-

φεῖς ἐπολλαπλασιάζον τὰς συκοπὰς ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ λόγοι μετὰ δυσκολίας ἀνεγίνωσκον αὐτά.

Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος τοῦ πόθου τῆς ἐκπαιδεύσεως καθισταμένου γενικωτέρου καὶ τῶν χειρογράφων ὄντων ἀληθῆς πρόσκομμα πρὸς τοιοῦτον πόθον, συνέλαβον τὴν ιδέαν νὰ χαράξωσιν ἐπὶ ξυλίνου πίνακος γεωγραφικοὺς χάρτας, ἀγίους κλπ. παρακολουθουμένους ὑπὸ συντόμων συναξαρίων. Τοὺς πίνακας τούτους ἐκάλυπτον διὰ πυκνῆς μελάνης καὶ ἐπέθετον ἐπὶ μεμβράνης ἢ παπύρου εἰς ὃν μετέδιδον διὰ τῆς θλίψεως τὰ κεχραγμένα ἐπὶ τοῦ ξύλου σημεῖα. Κατ' ὀλίγον τὸ μέγεθος τῶν τοιούτων κεχραγμένων συναξαρίων ἠῤῥησε, καὶ ἐπὶ τέλους κατορθώθη διὰ τῶν τοιούτων μέσων ἡ μετατύποισις ὅλων σελίδων. Ἡ βιβλίου τῶν πτωχῶν τυπωθεῖσα διὰ τῆς μεθόδου ταύτης προήλθεν εἰς φῶς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος.

Τοιοῦτόν τι εἶδος πινακογραφικῆς τυπώσεως λέγουσιν ὅτι ἐγνώριζον οἱ Σῖναι ἤδη ἀπὸ τῆς δεκάτης τρίτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι γλυπτοὶ πίνακες δὲν δύνανται οὐδ' ὡς ἀρχὴ νὰ θεωρηθῶσι τῆς τυπογραφίας ἥτις ἔχει ὡς οὐσιώδη βάσιν τὸ κινητὸν τῶν στοιχείων.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος καλλιτέχνης Ὀλλανδὸς, ὁ Λαυρέντιος Κόστερ, ἀνεκάλυψεν ἐν Harlem τὴν τέχνην τῆς τυπώσεως διὰ στοιχείων κινητῶν ἐκ μετάλλου. Ὁ Γούτεμπεργ ἐτελειοποίησε καὶ ἐφήρμοσε τὴν τέχνην ταύτην.

Ὁ Ἰωάννης Γούτεμπεργ ἐγεννήθη ἐν Μαγεντία τῷ 1400 ἐξ οἰκογενείας εὐγενοῦς τῆς γερμανικῆς ταύτης πόλεως. Τὸν πολὺν τῆς νεότητός του χρόνον διέτριψεν ἐν τῇ πατρικῇ οἰκίᾳ. Ἡ οἰκία αὕτη ἦτο διακεκοσμημένη δι' ἀναγλύφων καὶ ἄλλων κοσμημάτων ἀλληγορικῶν κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ μεσαιῶνος. Ἐπὶ τῆς θύρας τῆς κυρίας εἰσόδου ὑπῆρχε γλυπτὴ κεφαλὴ ὑπερμεγέθους ταύρου φέρουσα ἐπιγραφὴν οὕδεν ἀνίσταται μοι. Τὸ σύμβολον τοῦτο ἐπιγραφόμενον ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς οἰκίας τοῦ μέλανος ταύρου ἐν Μαγεντίᾳ κατέστη σύμβολον καὶ τοῦ Γούτεμπεργ· δὲν εἶναι δὲ τὸ αὐτὸ καὶ τῆς τυπογραφίας.

Ἡλικίας δέκα πέντε ἔτων ὁ Ἰωάννης Γούτεμπεργ ἀπώλεσε τὸν πατέρα του, ὅστις δὲν κατέλειπεν αὐτῷ ἄλλην κληρονομίαν, ἢ μικρόν τι εἰσόδημα. Ἀναχωρήσας ἀπὸ Μαγεντίας ἀπεδήμησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐλθὼν δὲ καὶ εἰς Harlem ἐγνώρισε τὴν τέχνην τῆς τυπώσεως διὰ κινητῶν στοιχείων ἣν εἶχεν ἐφεύρει ὁ Λαυρέντιος Κόστερ. Ὑστερον ἀποκατέστη ἐν Στρασβούργῳ μετὰ τῆς προθέσεως τοῦ νὰ τελειοποιήσῃ τὴν νέαν τέχνην τῆς πολλαπλασιάσεως τῶν ἀντιγράφων, ὅπως τῇ βοηθείᾳ μιᾶς μοναδικῆς πλακῆς δι' ἃ-

νανεώσεως τῆς μελάνης πολλαπλασιάζεται ἐπ' ἅπειρον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων.

Ἐπὶ δέκα ἔτη εἰργάζετο μόνος ἐν Στρασβούργῳ ζητῶν νὰ τελειοποιήσῃ τὸ μέγα μυστήριον, τὴν *thaumasia arcani libri*. Καὶ ἐφθασε μὲν ἤδη εἰς σπουδαῖα ἀποτελέσματα, ἀλλ' ὑποχρεούμενος ἐκ τῆς ἀσχολίας του εἰς πολυεδεῖς δαπάνας, προσεταιρίσθη εἰς τὴν ἐπιχείρησιν του τρεῖς πολῖτας τῆς πόλεως, οἱ ὅποιοι θὰ παρείχον τὰ ἀναγκαῖα κεφάλαια πρὸς ἐξακολούθησιν αὐτῆς.

Τὰ δέκα ταῦτα ἔτη τῆς ἐργασίας ἔφερον πολυτίμους καρπούς. Ὁ Γούτεμπεργ κατάρθωσε νὰ γλύφῃ εὐκόλως κινητὰ μεταλλικὰ στοιχεῖα, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ εὗρεθῇ ἀκόμη μέταλλον ἢ μίγμα ἐπιτήδειον πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν στοιχείων καὶ δι' ἣν προώριζον ταῦτα χρῆσιν. Ὁ σίδηρος ἦτο πολὺ σκληρὸς καὶ διέσχισε τὸν χάρτην· ὁ μόλυβδος ἦτο πολὺ μαλακὸς καὶ συνεπιέζετο ἐκ τῆς θλίψεως τοῦ τύπου. Τὸ ξύλον δὲν παρείχεν οὔτε δύναμιν οὔτε τὴν ἀναγκαίαν διάρκειαν πρὸς τοιαύτην χρῆσιν. Ἐπρεπε λοιπὸν διὰ μέσου τοῦ μίγματος ὀρισμένων μετάλλων νὰ καταρτισθῶσι στοιχεῖα κεκτημένα τὴν ἀναγκαίαν σκληρότητα καὶ δυνάμειν νὰ χύνωνται εἰς τὰς μήτρας.

Ὁ ἐφευρετὴς ἤγγιζεν εἰς τὸ τέλος· ἀλλ' αἱ πολλαὶ δαπάναι διὰ τόσας ἐργασίας καὶ δοκιμὰς κατέστρεψαν οἰκονομικῶς τοὺς θαρραλέους ἐταίρους. Ὅπως φθάσωσιν εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἐνδόξου ἔργου τὸ ὁποῖον ἐπεχείρησαν οἱ ἐταῖροι τοῦ Γούτεμπεργ ἔπρεπε νὰ πωλήσωσι κινητὰ, πολὺτιμα πράγματα καὶ αὐτὴν τὴν πατρικὴν των περιουσίαν. Οὐδεμία μομφὴ ἐξήλθεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτῶν· τοιαύτην πεποίθησιν εἶχον εἰς τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔργου καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ διευθύνοντος τὰς ἐργασίας.

Ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τυπογραφίας εἶναι τοσοῦτον ἰσχυροῦ ἐνδιαφέροντος ὥστε κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν ἀνδρῶν οἵτινες ἐβοήθησαν διὰ τῆς περιουσίας καὶ τῆς διανοίας των τὸν Γούτεμπεργ ὅπως ἀποκησῇ τὴν μεγάλην ταύτην τέχνην· οἱ τρεῖς οὗτοι ἦσαν ὁ Heilmann, ὁ Ἀνδρέας Dryzelin καὶ ὁ Riff.

Ἀποθαρρυνθεὶς ἐκ τοῦ θανάτου τῶν ἐταίρων ἐπελθόντος ἐν τῷ μεταξῷ, διωκόμενος ὑπὸ τῶν δανειστῶν, ὁ Γούτεμπεργ κατέλιπε τὰς ἐργασίας του καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ Στρασβούργ.

Ἐπανελθὼν εἰς Μαγεντία, τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀφεθείς εἰς τὰς δυνάμεις του, ὁ Γούτεμπεργ ἀνελάμβανε τὴν διακοπείσαν πορείαν τῶν ἐργασιῶν του. Ζωγραφεῖ λοιπὸν, χαράσσει, ἀναλύει, δοκιμάζει μίγματα καὶ ποιεῖ ἀληθεῖς ἀποπείρας τυπώσεως.

Δυσχερستهμένος ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων λαμβάνει νέαν διεύθυνσιν εἰς τὰς ἐργασίας του. Ἀλλ'

ἐπειδὴ ἐλλείπουσιν αὐτῷ οἱ πόροι πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου προσεταιρίζεται τὸ δεύτερον τὸν Ἰωάννην Φάουστ καὶ Πέτρον Σχοϊφφερ.

Ὁ Ἰωάννης Φάουστ ἦτο πλούσιος τραπεζίτης τῆς Μαγεντίας. Πονηρὸς δ' ὢν καὶ δόλιος ἐδάνεισε μὲν χρήματα τῷ Γούτεμπεργ, ἀλλ' ἀφοῦ ἔλαβε μέτρα ὅπως ἀσφαλίσῃ εἰς ἑαυτὸν ἅπαν τὸ ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως κέρδος. Ὁ Πέτρος Σχοϊφφερ ἦτο νέος λόγιος πολὺ πεπαιδευμένος, καὶ ἀντιγραφεὺς ἀπαραμίλλου δεξιότητος· τοῦτον ἐξέλεξε πάραυτα ὁ Φάουστ ὡς γαμβρόν.

Γενικῶς πιστεύεται ὅτι ὁ Γούτεμπεργ ἂν καὶ ἐφεύρε τὰ κινητὰ μετάλλινά στοιχεῖα, δὲν εἶχε δυνήθῃ νὰ ἀνεύρῃ τὸ κατάλληλον μίγμα πρὸς τελείωσιν τοῦ ἔργου του. Ὁ Πέτρος Σχοϊφφερ ἦν ἐκεῖνος ὅστις κατάρθωσε νὰ παραγάγῃ δι' ἐνώσεως ἀναλόγων μερῶν μόλυβδου καὶ ἀντιμονίου τὸ πολὺτιμον μίγμα ἐξ οὗ ἐγένοντο στοιχεῖα λεπτῶν γραμμῶν, ἥττον σκληρὰ τοῦ σιδήρου ἀλλὰ καὶ ἀρκούντως ἀντιστατικά εἰς τὴν θλίψιν τοῦ τύπου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας ἦτο τελεία.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ σκηνὴ μετεβλήθη. Τῆς ἐφευρέσεως τελειωθείσης καὶ τοῦ ἐφευρετοῦ γενομένου οὕτως ἀχρήστου, ὁ ἄπιστος Φάουστ δὲν σκέπτεται πλέον εἰ μὴ περὶ τρόπου ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ Γούτεμπεργ. Ἀμείλικτος δανειστὴς ἀναγκάζει τὸν Γούτεμπεργ ἵνα παραιτηθῇ τῶν δικαιωμάτων, ἅτινα ἀνήκουσιν αὐτῷ ἐκ τῆς χρήσεως τῆς ἀνακαλύψεώς του, καὶ τὸν ἀποσπᾷ ἀπὸ τῶν κλιβάνων τῶν τύπων καὶ τῆς τυπογραφίας του. Περιελθὼν εἰς δυστυχίαν ἐκ τῆς ἀχαριστίας τοῦ Φάουστ, ὁ πατὴρ τῆς τυπογραφίας ἠναγκάσθη νὰ καταλείψῃ τὴν Μαγεντία.

Ἀναχωρήσας τοῦ Γούτεμπεργ, ὁ Φάουστ προσεταιρίσθη τὸν γαμβρόν του Σχοϊφφερ ὅπως ὠφεληθῇ τὰ προϊόντα τῆς νέας ταύτης τέχνης. Ἐργάζεται λοιπὸν μετὰ ζήλου εἰς τύπων βιβλίων ἅτινα πωλεῖ, ἄνευ τύψεως συνειδότος, ὡς ἀντίγραφα. Τοὺς ἐργάτας του δυσπιστοῦντας εἰς αὐτὸν καὶ δυσχερستهμένους διὰ τὴν πρὸς τὸν «*διδάσκαλον*» διαγωγὴν του ὑποχρεοῖ νὰ ὁμώσωσιν ἐπὶ τῆς ἀγίας Γραφῆς ὅτι θὰ διαφυλάξωσι τὸ μυστικὸν τῆς βιομηχανίας ταύτης. Ὅπως δὲ περισσότερον ἀσφαλίσῃ περὶ τῆς σιωπῆς των ὁ γηραιὸς τοκογλύφος τοὺς ἀναγκάζει νὰ υπογράψωσι γραμμάτια ὧν τὸ ἀντίτιμον θὰ ἐκράτῃ ἀπέναντι τοῦ μισθοῦ των ἐν περιπτώσει ἀθυροστομίας. Τελευταίαν ἀσφάλειαν τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ κατέστησεν ἐντὸς σκοτεινῶν ὑπογείων καὶ ἐκεῖ ἐνέκλειε τοὺς ἐργάτας του. Χάρῃ εἰς τὰ προληπτικὰ αὐτοῦ μέτρα κατάρθωσε νὰ πωλήτῃ ἐν Παρισίοις μέγαν ἀριθμὸν βιβλίων ἅτινα ὑπελάμβανον ὡς χειρόγραφα. Ἀλλ' ὁ λοιμὸς κατέλαβεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἐπιτυχίων.

Ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Σχοῖφερ, γενόμενος κύριος τῆς τυπογραφίας τοῦ Φάουστ ἐν Μαγεντία, ἐξηκολούθησε νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν νέαν ἐφεύρεσιν ὥς οὐ ἡ πόλις αὕτη ἐλήφθη ἐξ ἐφόδου καὶ διηρηπάγη. Ὁ Σχοῖφερ ἀπώλετο ἐν τῷ δυστυχήματι τούτῳ, ὃ δὲ θάνατος αὐτοῦ ἦτο τὸ σημεῖον τῆς διασκεδάσεως τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀπεκατέστησε μετ' ὀλίγον ἐκ νέου τὴν τυπογραφίαν τῆς Μαγεντίας.

Ὁ Ἰωάννης Σχοῖφερ δὲν ἀπειμμήθη τὴν ἀπιστίαν τοῦ Φάουστ πρὸς τὸν δυστυχῆ Γούτεμπεργ. Ὁ Φάουστ θὰ κατάρθου ἔσως διὰ τῶν ταπεινῶν αὐτοῦ τεχνασμάτων νὰ ἀποστερήσῃ τὸν Γούτεμπεργ τῆς δόξης ἣτις προσήκει εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῇ θαυμασίᾳ ἀνακαλύψει τῆς τυπογραφίας, ἐὰν δὲ Ἰωάννης Σχοῖφερ ὁ διαδεχθεὶς ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τὸν πατέρα αὐτοῦ Πέτρον Σχοῖφερ δὲν ἔγραφεν ἐπὶ κεφαλῆς βιβλίου τυπωθέντος τῷ 1505 καὶ ἀφιερωμένου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαξιμιλιανὸν «Ἐν Μαγεντία ἐφευρέθη ἡ θαυμασία τέχνη τῆς τυπογραφίας ὑπὸ τοῦ εὐφυοῦς Ἰωάννου Γούτεμπεργ ἐν ἔτει 1450, ἐν αὐτῇ ἐβελτιώθη ὕστερον καὶ παρεδόθη εἰς τοὺς μεταγενεστέρους διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ Φάουστ καὶ Σχοῖφερ.»

Ὁ Γούτεμπεργ ἐπέζησε δύο ἔτη τὸν ἀχάριστον αὐτοῦ ἐταῖρον Φάουστ. Καταλιπὼν τὴν Μαγεντίαν ἐπανῆλθεν εἰς Στράσβουργ, ὅπου τὰ βοηθήματα ὀλίγων φίλων ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν τὴν κατασκευὴν τυπογραφίας. Πρὸς τὰ τέλη τοῦ βίου του ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Μαγεντίας, ὃ ὁποῖος κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν εὐγενῶν του καὶ παρεχώρησεν αὐτῷ καὶ σύνταξιν τινα. Διὰ τῆς γενναίας ἀλλὰ θραδείας ταύτης προστασίας ὁ Γούτεμπεργ ἐδυνήθη ν' ἀφιέρωσιν τὰ τελευταῖα ἔτη του εἰς τελειοποίησιν τοῦ μηχανισμοῦ τῆς τυπογραφίας. Ἐτελεύτησε δὲ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1468.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δημιουργοῦ τῆς τυπογραφίας «οἱ παῖδες τοῦ Γούτεμπεργ», ὡς ἐκαλοῦντο οἱ τυπογράφοι ἐργάται, διεσκεδάσθησαν πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ ἀπεκατέστησαν ἐν Κολωνίᾳ, Λυγούστη, Νύρεμπεργ, Βασιλείᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ Γερμανία, ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Γαλλία εἶδον παραχρῆμα ἀναφυομένους τυπογράφους κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σπουδαίους.

Ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας ἐγένετο δεκτὴ μετ' εὐνοίας παρὰ τῶν πλείστων ἡγεμόνων τῆς ἐποχῆς, οἵτινες εὐηργέτησαν τὴν ἀνθρωπότητα προστατεύοντες ἐφεύρεσιν προωρισμένην νὰ διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν λαῶν πρὸς τὰ φῶτα τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ λόγου. Λουδοβίκος ὁ Θ' παρεχώρησε δικαίωμα ἐγκαταστάσεως εἰς τοὺς γερμανοὺς τυπογράφους. Κάρολος ὁ II' ἐπέτρεψεν ἵνα ἡ τυπογραφία ἀπολαύῃ τῶν προνομίων τοῦ πανεπιστημίου. Λουδοβίκος ὁ IB' ἐπικυρῶν τὰ προνόμια ταῦτα θεωρεῖ τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην

«ὡς μᾶλλον θείαν ἢ ἀνθρωπίνην, ἣτις χάρις τῷ Θεῷ εὐρέθη ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις». Φραγκίσκος ὁ Α' ἐξῆρσε τοὺς τυπογράφους βιβλιοπώλας ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς θητείας.

Ἐν τούτῳ ὁ χρόνος οὗτος τῆς ἐνθαρρύνσεως δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Τῷ 1524 ἤρξατο ἡ λογοκρισία τῶν ἐντύπων βιβλίων. Τούτεθεν οὐδὲν βιβλίον ἐπετρέπετο νὰ τυπωθῇ πρὶν ἢ πρότερον ἐξετασθῇ καὶ ἐπιδοκιμασθῇ ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ διορισθέντων παρὰ τοῦ βασιλέως. Ἡ διδομένη τῷ βιβλιοπώλῃ ἄδεια ἐκαλεῖτο *προνόμιον* τὸ καίμενον αὐτῶν εὐρίσκει τις ἐν τέλει ἀρχαίων βιβλίων.

Τῷ αὐτῷ ἔτει καθιδρύθησαν καὶ οἱ σύνδικοι τῆς τυπογραφίας. Οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι, οὓς ἐκαλοῦν *φύλακας τοῦ πανεπιστημίου*, εἶχον τὴν ἀποστολὴν ἵνα ἐπισκέπτονται τὰς τυπογραφίας καὶ νὰ βεβαιώσιν ἐὰν τὰ βιβλία τυποῦνται ὀρθῶς, διὰ καλῶν σοιχείων, ἐπὶ καλοῦ χάρτου κλπ.

Ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789, ἀπάντων τῶν προνομίων τῶν ἐν προτέροις αἰῶσιν ὑπὲρ τῶν βιομηχανικῶν σωματείων καθιδρυθέντων ὡς καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν διαφόρων τάξεων τῆς Ἐκκλησίας καταργηθέντων, πᾶς τις ἠδύνατο νὰ τυπώῃ ὡς πᾶς τις ἠδύνατο νὰ λαλῇ καὶ νὰ γράφῃ. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν ἀνεφάνη πάλιν ἡ λογοκρισία καὶ ἦτο λίαν αὐστηρά.

Τὸ ἐθνικὸν τυπογραφεῖον τῶν Παρισίων καθιδρύθη ὑπὸ Λουδοβίκου τοῦ II' ἢ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ αὐτοῦ Richelieu, ὅστις τὸ ἐτοποθέτησεν ἐν τῷ Louvre. Τῷ 1809 μετεκομίσθη εἰς τὸ παλαιὸν ξενοδοχεῖον τῆς Rohan, κειμένῳ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Vieille-du-Temple. Τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τυπογραφεῖον τοῦ κόσμου διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν στοιχείων. Ἐχει πλήρη συλλογὴν στοιχείων ἑλληνικῶν, ἐβραϊκῶν, ἀραβικῶν, κινεζικῶν κλπ. καὶ εἶναι διωργανωμένον οὕτως ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀπασχολῇ χιλιάδας ἐργατῶν, οἵτινες θὰ εἰργάζοντο ἐν εὐρυχωρίᾳ εἰς τὸ εὐρὺ κατὰστημα τὸ ὁποῖον κατέχει. Ἡ κυβέρνησις τυποῖ ἐν αὐτῷ τὰ πλείστα ἔργα τὰ ἀναγκαζοῦντα εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Εὐρίσκει δ' ἐν αὐτῷ ἀσφάλειαν ἐχεμυθίας πολυτιμωτάτην κατὰ τὰς περιστάσεις.

Τὸ αὐτοκρατορικὸν τυπογραφεῖον τῆς Βιέννης εἶναι ἄξιον ἰδιαιτέρας μνείας ὡς διακρίθην ἐν τῷ αἰῶνι ἡμῶν διὰ τῆς υἱοθετήσεως καὶ ἐφαρμογῆς ἀπάντων τῶν μηχανισμῶν τῶν ἰδιαζόντων τῇ τυπογραφίᾳ καὶ προσελθόντων ἐξ ἀνακαλύψεων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης. Ἡ φωτογραφία καὶ ἡ γαλβανοπλαστική εὐρον ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ πολυκρίθιμους ἐφαρμογὰς, ἐξ ὧν προσετέθησαν πολλὰ βοηθήματα εἰς τὴν τυπογραφικὴν τέχνην.

1. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ὥρας ὀλοκλήρους διεσκέδαζεν ἐν τῷ τυπογραφεῖῳ τοῦ Ἑρρίκου Στεφάνου βλέπων αὐτὸν ἐργαζόμενον εἰς τὰ σοφὰ ἔργα του.

Ἡ οἰκογένεια τῶν διασήμεων τυπογράφων τῶν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἀλδων ἤρχαζεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1488 μέχρι τοῦ 1580. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας ταύτης ὁ Ἀλδος Μανούτιος ὁ πρεσβύτερος καλούμενος, καθίδρυσεν ἐν Βενετίᾳ τυπογραφεῖον τὸ ὁποῖον εἶχεν εἰδικὸν προορισμὸν τὴν τύπωσιν τῶν καλλίστων τῆς ἀρχαιότητος συγγραμμάτων. Ὁ Ἀλδος Μανούτιος κατέλαβε τὴν πρώτην τάξιν ἐν τοῖς τυπογράφοις. Αἱ ἐκδόσεις αὐτοῦ ἔχουσι τὴν αὐθεντίαν χειρογράφου. Ὁ Παῦλος Μανούτιος καὶ ὁ Ἀλδος Μανούτιος ὁ νεώτερος καλούμενος, υἱὸς τοῦ Παύλου, διέσωσαν τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Εἶχον τὴν προστασίαν τοῦ Πάππα καὶ ἐξέδωκαν πολλὰ πολυμυθῆ συγγράμματα.

Οἱ Ἑλζεδίραι, τυπογράφοι Ὁλλανδοί, ἤρχασαν κατὰ τὴν δέκατον ἑκτον καὶ δέκατον ἑβδομον αἰῶνα. Εἰς τὸν Βοναβεντούραν Ἑλζεζίρην τυπογράφον ἐν Leyden (1618-1652) καὶ εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀβραάμ ὁφείλονται τὰ κάλλιστα τῶν τυπωθέντων βιβλίων, διακρινόμενα διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν στοιχείων.

Ἐν Γαλλίᾳ οἱ Διδότοι πολλὰ συνεισέφερον εἰς τὴν πρόοδον τῆς τυπογραφίας. Ὁ Φραγκίσκος Ἀμβρόσιος Διδότος, ἀποθανὼν τῷ 1804, ἔχουσε θαυμασίους τύπους στοιχείων καὶ ἐδημοσίευσεν ἀξιολογωτάτας ἐκδόσεις. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Φερμίνος Διδότος, διετήρησε τὴν δόξαν τοῦ οἴκου του.

Ἀξίος μνείας εἶναι ἔτι ὁ Baskerville, διάσημος ἄγγλος τυπογράφος, ὅστις ὁ αὐτὸς ἐξωγράφει, ἐχάρασσε καὶ ἔχυνε τὰ στοιχεῖα πρὸς χρῆσιν του.

I.

Ἐκ τῆς γ' ἐκδόσεως μικροῦ βιβλιαρίου, τυπωθέντος ἐν Αἰγίνῃ ἐν ἔτει 1835 ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τοῦ ἔθνους Νεοφύτου Δούκα, φέροντος δὲ τὸν τίτλον «Δοκίμιον περὶ πατριωτισμοῦ πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν Ἰονικῶν ἐπτὰ νήσων, ἀφιερῶν ὑπὸ Ε. Φ.», ἐσταχυολογήσαμεν τὰ ἐπόμενα. Λέγεται, ὅτι τὸ βιβλιαρίον τοῦτο ἐγράφη γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Καποδιστρια, μετεφράσθη δὲ εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τινος τῶν φίλων του. Ἐδημοσιεύθη δὲ κατὰ τινος μὲν ἐν Λειψίᾳ, κατ' ἄλλου δὲ ἐν Φιλαδέλφειᾳ. Τὰ ἀρχικὰ γράμματα Ε. Φ. φαίνονται ἀλληγορικῶς ὑποσημαίνοντα Ἑταιρίαν Φιλικήν.

Σ. τ. Δ.

ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΑΛΗΘΗΣ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ

Μιλλιόνια στόματα ἀνθρώπων προφέρουσι τὴν λέξιν Πατριωτισμὸς, πλὴν πολλὰ ὀλίγων πνεύματα ἐννοοῦσι τὴν κυρίαν τῆς λέξεως σημασίαν. Ὅλοι βεβαιοῦσιν, ὅτι εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἐμψωλεύει ὁ Πατριωτισμὸς, ἀλλ' ἐν ὑπάρξει εἰς τὰ ὧτα τῶν περισσοτέρων τὸ ὄνομα Πατρίς, Πατριωτισμὸς εἶναι ἡχος ἀσήμαντος· καθότι ἡ εὐγενεστέραι αὕτη τῶν ἀρετῶν πολλὰ ὀλίγας καρδίας κρίνει ἀξίας νὰ ἐκλέξῃ ὡς κατοικητήριόν της· εἶναι εὐ-

1. Τοῦ μεγάλου τούτου φιλέλληρος τὸν βίον ἰδὲ ἐν τῷ β' τόμῳ τῆς Ἑστίας (σελ. 682).

γενής, καὶ διὰ τοῦτο ἀγενῶν ψυχὰς ἀποστρέφεται· καὶ γενναία, καὶ διὰ τοῦτο τῶν φιλαργύρων οὔτε τὴν ὑπαρξιν νὰ ἀκούῃ δὲν ὑποφέρει· κοινωνοφελὲς τέλος, καὶ διὰ τοῦτο ἰδιοφελὲς μισεῖ.

Εἰς μάτην ἤθελε ζητῆσαι τις νὰ εὕρῃ τὸ αἰεθάλλεις τοῦ Πατριωτισμοῦ δένδρον εἰς πᾶσαν γῆν καὶ χώραν, διότι αἱ ῥίζαι του ἐκεῖ μόνον φυτρώνουσιν, ὅπου ἔθνος ἐλεύθερον καὶ περρωτισμένον κατοικεῖ, ὅπου γενικὴ δμόνοια καὶ ἀγάπη συνδέει τὰ μέλη τοῦ ἔθνους, ὅπου τὸ κοινὸν συμφέρον ἐνώνει τοὺς πολίτας πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὅπου τάξις καὶ νόμοι βασιλεύουσι· καὶ τέλος, ὅπου τὸ ἱερὸν τῶν φυσικῶν χρεῶν ἀίσθημα ὁδηγεῖ τὰς διαφόρους κλάσεις τῶν πολιτῶν.

Τῆς ἀληθείας ταύτης προφανέστατα παραδείγματα μᾶς προσφέρει ἡ ἱστορία τῶν δύο κλασικῶν τῆς ἀρχαιότητος ἔθνων. Ἡ Ἑλλὰς μόνῃ δύναται δικαίως νὰ καυχῇται, ὅτι εἶναι Μήτηρ τοῦ Πατριωτισμοῦ· ἀλλὰ τότε μόνον, ὁπότεν διάφοροι μικραὶ φυλαὶ παρκατέσασαι τὴν πρόην νομαδικήν των ζώην, κατῴκησαν πόλεις καὶ χωρία, καὶ ἐνωθεῖσαι εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα ἐσχημάτισαν ὑπὸ τὸν Κέρκωπα, Ἑλληνα, Ἀμφικτύονα, Θησέα καὶ Δράκοντα ἓνα ὅλον τακτικώτερον, καὶ μίαν διοίκησιν συστηματικώτερον, τὴν ὁποίαν μετὰ καιρὸν οἱ νόμοι ἐνδὸς Λυκούργου ἐτελειοποίησαν, καὶ ἐνδὸς Σόλωνος διαίωκισαν. Ὅποτεν αἱ λαμπρόταται τῆς σοφίας ἀκτίνες ἤρχισαν νὰ φωτίσωσι τὸν Ἑλληνικὸν δρίζοντα, τὸ κοινὸν πνεῦμα νὰ ἐμψυχῶνῃ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, καὶ ὁ εὐγενὴς πρὸς τὰ ἐνδοξὰ ζῆλος νὰ δεσπόζῃ τῶν πνευμάτων τῶν διαφόρων κλάσεων τῶν πολιτῶν, τότε μόνον, λέγω, ἐβλάστησεν εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων ὁ πρὸς τὴν Πατρίδα διακαὲς ἔρως, ἐκεῖνος ὁ πλούσιος σπόρος τῶν ἑλληνικῶν ἀρετῶν· ἔκτοτε ἀνήκουστος Πατριωτισμὸς ὠδήγει μικροὺς καὶ μεγάλους ἀπὸ ἡρώων εἰς ἡρώϊκά κατορθώματα, καὶ ἔκτοτε ἡ ἱστορία τῆς μικρᾶς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας κατεσπᾶται ἱστορία τοῦ κόσμου· ἀλλ' ἡ χεὶρ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου εἰσήγαγε νέαν μορφήν πραγμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ Πατριωτισμὸς ἡσθένησε, καὶ ἰσχυρόνως καὶ ἡ εὐκλεία τῆς Ἑλλάδος τέλος ἐξέπνευσε, καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Παρόμοια ἐστάθη καὶ τῆς Ῥώμης ἡ τύχη.

Ἡ Ῥώμη, ἰσχυρὰ καὶ ἀνίκητος, ἐν ὅσῳ ὁ χρυσὸς δεσμός τῆς δμονομίας συνέδεε τοὺς πολίτας της, φρονήματα ἐλευθερίας ἐμψυχῶνεν τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων της, νόμοι καὶ τάξις ἐβασίλευον, ὁ λαὸς ἀνήγειρεν ἀγάλματα εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς τῶν δικαιωμάτων του, καὶ οἱ εὐγενεῖς ἡγρῶνουν ὑπὲρ τῆς κοινῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας, ἡ Ῥώμη, λέγω, ἐπέσεν ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς δόξης· εἰς τὰ βάθη τῆς δουλείας, εὐθὺς ὅπου κατήργησε τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας της, ἔτρεφε φατριαστὰς εἰς τοὺς κόλπους της, οἱ ἐνάρετοι πο-

λῆται δὲν εἰσηκούοντο, καὶ ὁ Πατριωτισμὸς ἐνὶ λόγῳ ἐνεκρώθη παντελῶς. Οὕτως ὁ μέγας ἐκείνος κολοσσὸς, ὅστις τὴν Καρχηδόνα κατέστρεψε, τὴν Ἑλλάδα ἐνίκησε, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν Ἀσίαν, Εὐρώπην καὶ Ἀφρικὴν νόμους ὑπαγόρευσε, μετὰ μερικῶν αἰώνων παρέλευσιν κατήτησε λάφυρον τῶν βαρβαρωτέρων ἐπὶ τῆς γῆς ἐθνῶν.

* *

Τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεμονωμένον. Ἐως καὶ αὐτὰ τὰ βαρβαρότερα ἐπὶ τῆς γῆς ἔθνη σχηματίζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μικρὰς κοινωνίας· ἀλλὰ κοινωνία οὕτε κατὰ φαντασίαν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ συνθήκης τινός· κοινωνικὴν συνθήκην λοιπὸν ἐνομάζω τὴν μυστικὴν ἐκείνην συμφωνίαν ὅλων τῶν ἀτόμων ἐνὸς ἔθνους, ἣτις ὑποχρεοῦται ἕκαστος εἰς τὸ νὰ συντρέχῃ εἰς τὸ γενικὸν καλὸν τῆς κοινωνίας ἐκείνης, τῆς ὁποίας μέρος εἶναι· τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ ἰδιαιτέρον ἐκάστου συμφέρον, τοῦτο τὸ κοινὸν εὐθὺς ὁποῦ ἡ ἀμοιβαία αὕτη βοήθεια παύσῃ, γενικὴ σύγχυσις καταλαμβάνει τὸ ἔθνος, ἣτις σύρει μεθ' ἑαυτῆς τὴν παντελὴ ἐξουδένωσιν ἐκάστου ἀτόμου.

Εἰς μάτην ἤθελε ζητήσῃ τις νὰ εὕρῃ τὴν συνθήκην αὐτὴν εἰς τοὺς κώδικας τῶν Ἑθνῶν, ἢ εἰς τὰ κατὰ τὴν εἰρήνην τῶν Ἐπικρατειῶν· τὸ πρωτότυπον τῆς εἶναι ἐγκαταρριπτόμενον ἐκ χειρὸς αὐτῆς τῆς φύσεως εἰς τὰς πλάκας τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας· ἀρκεῖ νὰ ἐρευνήσῃ τις τὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς του, καὶ ἐκεῖ τὴν εὕρισκεν λέξιν πρὸς λέξιν. Ἡ φύσις ὑπαγόρευσε δικαιοῦματα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ χρέη· τὰ πρῶτα εἶναι ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃ, χωρὶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ δευτέρ· ἐκ τῆς ἀμοιβαίας λοιπὸν σχέσεως τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων καὶ χρεῶν ὑπαγορεύθη ἡ κοινωνικὴ συνθήκη, ἣτις, ὡς εἴπομεν, ὑποχρεοῦται τὰ μέλη μιᾶς κοινωνίας νὰ βοηθῶνται πρὸς ἄλληλα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ κοινωνία, ὡς εἶναι ὁμολογούμενον, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς ἡθελῇ χρηστὰ καὶ ἐνάρτητα, καὶ πάλιν ἀρετὴ δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὰ δαπάνη τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων, τοῦτου ἕνεκεν ἕκαστος πολίτης ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ μέρος τῶν δικαιωμάτων του διὰ τὸ καλὸν τοῦ συμπολίτου του. Τοιοῦτον εἶχον οἱ παλαιοὶ Νομοθέται καὶ σοφοί, ὁπότεν ἐγγράφως προσδιώρισαν εἰς τὰ ἔθνη τὰ πρὸς τὸν πλησίον τῶν ἱερώτερων χρεῶν, καὶ οὕτως ἔστησαν τὰ ἀρχαιότερα θεμέλια τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ Ἑθνῶν· τοιοῦτοι ἀρχηγοὶ τῶν θρησκείων, ὁπότεν ἐδίδασκον τοὺς ὁπαδοὺς των νὰ ἀπέχωσιν ἀπὸ φόνου, νὰ ὀδηγῶσι τοὺς πλανωμένους, νὰ ἐπισκέπτωνται τοὺς ἀσθενεῖς, νὰ ἐνταφιάζωσι τοὺς νεκροὺς, νὰ ψωμίζωσι τοὺς πεινῶντας, κ.τ.λ. Τοιοῦτον τέλος πάντων ἔχει καὶ ἡ λαμπρὰ τῆς φιλοσοφίας, τῆς ὁποίας τὸ μόνον ἀντι-

κείμενον εἶναι ὑπὸ μορφήν διὰφόρων μαθησέων καὶ ἐπιστημῶν νὰ διδάσκῃ τὸν ἄνθρωπον τὴν γνῶσιν τῆς ἰδίας φύσεώς του, καὶ τὰ χρέη πρὸς τὸν πλησίον του.

Ὡς ἄνθρωποι λοιπὸν, συνάγεται ἐκ τῶν εἰρημένων, χρεωστούμεν νὰ κάμνωμεν καλὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ ὡς πολῖται ἐνταῦθα μιᾶς κοινωνίας εἴμεθα ὑπόχρεοι νὰ βοηθῶμεν, καὶ νὰ θεραπεύωμεν τοὺς συμπολίτας μας μετὰ ὅλας μας τὰς δυνάμεις· καθότι οὗτοι εἶναι οἱ πλησιέστεροί μας ἀπὸ ἄλλων ἔθνη, τὰ ὁποῖα πολλὰ ὀλίγον, ἢ καὶ τελείως δὲν γνωρίζομεν. Ἡμεῖς ζῶμεν μετὰ τῶν συμπολιτῶν μας· ἡθελῇ, ἔθελῃ, θρησκείαν, νόμους ἔχομεν κοινούς, καὶ ὅχι μόνον πνέομεν ἐπίσης τὸν αὐτὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐτυχίας καὶ δυστυχίας ἐξίσου συμμετέχομεν· φυσικῶς λοιπὸν τῷ λόγῳ ὁ ἄνθρωπος ἐκ φύσεως ἐπιθυμεῖ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εὐτυχίαν τῶν συμπολιτῶν του.

Ἀλλ' ὅστις ἐπιθυμεῖ ἕνα τι, ἀγωνίζεται καὶ νὰ τὸ ἀπολάβῃ. Πατριωτισμὸς λοιπὸν δὲν εἶναι ἄλλο τι, παρὰ ἡ φυσικὴ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ Ἑθνους του.

Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι, ἂν καὶ ἐκ φύσεως ᾔναι ὅλοι προικισμένοι μετὰ αὐτὰ χάρισμα, μετὰ τὰς αὐτὰς δυνάμεις, πλὴν καὶ ὅλοι ἐπίσης δὲν λαμβάνουσι τὰς αὐτὰς ἐκτυλίξεις τῶν δυνάμεών των· ὅλοι γεννῶμεθα δυνάμει σοφοί, δυνάμει δίκαιοι, δυνάμει ἐνάρτετοι· ἀλλ' ἐνεργεῖα μικρὰς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν πεπαιδευμένων, μικρότερος τῶν δικαίων, καὶ μικρότατος τῶν ἐνάρτετων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὁ Πατριωτισμὸς, ἂν καὶ φυσικὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, δὲν εἶναι ὁμοῦ καὶ ἰσοδύναμος εἰς τὰς καρδίας ὅλων, καθὼς οὕτε αἱ ψυχικαὶ τῶν ἀνθρώπων καταστάσεις εἶναι ὁμοῖαι. Ἡ ἀρετὴ, εἴπομεν, εἶναι δαπάνη τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ὅθεν καὶ ὁ Πατριωτισμὸς, ὡς ἀρετὴ, ἀπαιτεῖ θυσίαν τῶν ἰδίων δικαιωμάτων· καὶ, ὡς φαίνεται, τοῦτο μόνον δὲν δύναται νὰ πράξῃ μία ἀγενὴς ψυχὴ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι προικισμένος ἀπὸ θέλησιν, καὶ ὡς τοιοῦτος εἶναι δεκτικὸς νόμου. Νομοθέτης του εἶναι τὸ Λογικόν. Δὲν εἶναι μόνον μηχανικὸν μέρος τῆς φυσικῆς μηχανῆς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δεσπόζει τῆς φύσεως, εἶναι μέρος αὐτοῦ· τοῦτου τὰς ὁδηγίας χρεωστέῃ νὰ ἀκολουθῇ, καὶ νὰ διευθύνῃ τὰς πράξεις του κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῶν χρεῶν τῆς ἀνθρωπότητος· ὡς τοιοῦτος, βίαις ἀνάγκη δὲν ἔχει, καὶ τολμῶ νὰ εἴπω, ὁ ἄνθρωπος δεκτικὸς βίαις δὲν εἶναι· αὐτὸς μόνος εἶναι κενὸν τῆς ζωῆς του, καὶ αὐτὸς μετὰ ὁμοίους του ἄλλους διοργανίζει καὶ συνιστᾷ κοινωνίας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν νόμων ἱερῶν καὶ ἀμεταθέτων, καὶ κατ' αὐτοὺς εἶναι πατήρ, φίλος, συγγενὴς, πολίτης, καὶ συμπολίτης· τέλος τῆς μεγίστης ἐπὶ τῆς θείας πόλεως,

τὴν ὁποίαν ἕνας Νόμος, ἕνας Δαίμων, ἕνα Πνεῦμα, μία Πρόνοια διέπει καὶ διοικεῖ.

Ὁ ἀληθὴς λοιπὸν Πατριωτισμὸς δὲν εἶναι ἀπλὴ φυσικὴ κλίσις, ἢ συμπάθεια τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν Γῆν, εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστέῃ τὴν ὑπαρξίν του· ἀλλ' ἂν ὁ χαρακτήρ ἐκάστης κοινωνικῆς ἀρετῆς προαπαιτῇ ἐκούσιον θέλησιν, ὁ Πατριωτισμὸς, ὡς ἡ κορωνὴ ὅλων τῶν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ἀρετῶν, προϋποθέτει ἐκούσιον λογικὴν κλίσιν πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ ἐπομένως πρὸς τὸ ἔθνος, τοῦ ὁποίου μέλη εἴμεθα.

Τροφὴ τοῦ Πατριωτισμοῦ εἶναι ἡ φιλανθρωπία· ὅσον ὁ ἄνθρωπος (αὐτὸ τὸ ἀδιάλυτον αἶνιγμα τοῦ Δημιουργοῦ) παρατηρεῖ τὴν κατάστασιν του μετὰ ὅσα τὸν περιστοιχοῦσιν ἐξωτερικὰ διαμέμοντα ἀντικείμενα τῆς φύσεως, τόσον μᾶλλον σπεύδει νὰ συνδράμῃ τὴν πάσχουσαν ἀσθενῆ φύσιν τοῦ πλησίον του. Ὁλόκληρον τὸ σύστημα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἶναι οὕτω διωργανωμένον, ὥστε νὰ ἐμπνέῃ φιλανθρωπίαν. Ἀς ὑψώνῃ ὅσον θέλει ὁ ῥήτωρ τὸν ἄνθρωπον, καὶ τώρα μὲν ἂς τὸν ἐξυμνῇ ὡς παντοδύναμον, καὶ ἄλλοτε ὡς παντοκράτορα· ὁ φιλόσοφος δὲν δύναται παρὰ νὰ ἐλεεινολογῇ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν, ἣτις εἰς ἕκαστον βῆμα τῆς, εἰς ἕκαστον ἐπιχειρήματός της αἰσθάνεται ἑαυτὴν κατασχυμένην δι' ἑλλειψιν ἱκανῶν καὶ ἀναγκαίων δυνάμεων· ἀλλ' αὕτη ἡ ἰδέα τῆς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως κινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς εὐσπλαγχνίαν τοῦ πλησίον του, ἀναγκάζουσα αὐτὸν νὰ προλαμβάνῃ τὰς ἀνάγκας του, καὶ νὰ τὰς θεραπεύῃ, ὅσον τὸ δυνατόν· ὅχι πρὸς καίριον ὁρμὴ τῶν παθῶν, ὅχι ἐφήμερος διάθεσις τῆς ψυχῆς, ὅχι τοῦ αἰῶνος πνεῦμα εἶναι ὁ Πατριωτισμὸς, ἀλλ' ἀμετάβλητον καὶ ὑψηλὸν αἰσθημα ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς Πατρίδος, καὶ τοῦ Ἑθνους μας· οἱ δεσμοί, οἵτινες ἐνώνουσι τὸν ἀληθῆ Πατριώτην μετὰ τὸ γένος καὶ τὴν πατρίδα του, εἶναι δεσμοὶ τῆς φύσεως, τῆς ὁποίας οἱ νόμοι μένουσιν αἰωνίως ἀμετάβλητοι· εἶναι δεσμοὶ τῶν πολιτικῶν χρεῶν, τὰ ὁποῖα ὁ εὐγενὴς τὴν ψυχὴν ποτὲ δὲν προδίδει. Ἡ πολιτικὴ σφαῖρα δύναται νὰ ἀλλάξῃ, τοῦ Ἑθνους ἡ τύχη νὰ μεταβληθῇ, ὁ Πατριωτισμὸς ὁμοῦς μένει πάντοτε ὁ αὐτός, ἀνώτερος δηλαδὴ ἐκάστης ἐφήμερου μεταβολῆς τῶν αἰώνων, καὶ ὁ Πατριώτης εἰς ὁποιαδήποτε περίστασιν τρικυμίας καὶ ἂν εὐρεθῇ, ἐπαναπαύεται εἰς τὴν ἄγκυραν τῶν χρεῶν του. Ἀπὸ τοιοῦτον πνεῦμα ἐμψυχούμενος ὁ Πατριώτης δὲν λογίζεται κίνδυνον τόσον μεγάλον, τὸν ὁποῖον ἡ κοινὴ τοῦ Ἑθνους εὐδαιμονία ἀπαιτεῖ ἀπὸ αὐτόν· κινεῖται βάρως δυσβάστακτον, μετὰ τὸ ὁποῖον ἡ χεὶρ τῆς ἀγαπῆτης τοῦ Πατρίδος τὸν ἐπιφορτίζει· καμμίαν θυσίαν τόσον ὑπερμεγέθη, ὥστε νὰ ἀρνηθῇ τὴν προσφοράν του εἰς τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης του· ὅλα ἡξέουσι νὰ ὑποφέρῃ, ὅσα συντίθενται εἰς τὸ ὄφελος τῆς Πατρίδος του, κινδύνους

καταφρονεῖ, κόπους δὲν συλλογίζεται, τὰς χρεῖας του ἡξέουσι νὰ περιορίζῃ, τὰς κλίσεις καὶ τὰ πάθη του νὰ χαλινάγῃ, ἀρκεῖ μόνον τὸ καλὸν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας νὰ τὸ ἀπαιτῇ ἀπὸ αὐτόν· οἱ σκοποὶ του εἶναι σύμφωνοι μετὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ Ἑθνους ὁλοκλήρου· συμφέρον ἄλλο δὲν γνωρίζει παρὰ τὸ κοινόν, τὸ δὲ μερικὸν χάνεται εἰς τὸν ἀπέραντον λαβύρινθον τοῦ γενικοῦ.

Αἱ δυνάμεις καὶ ἐνεργεῖαι τοῦ ἀληθοῦς Πατριώτου ἀνῃκουσιν εἰς τὸ ἔθνος ὁλόκληρον. Εἰς ὁποιαδήποτε ἐποχὴν τῆς ζωῆς, εἰς ὁποιαδήποτε κατάστασιν, εἰς ὁποιαδήποτε περιστάσεις καὶ ἂν εὕρισκεται, δὲν ἐνεργεῖ παρὰ διὰ τὸ κοινὸν καλόν, πρὸς ὑποστήριξιν ἢ ὑπεράσπισιν τοῦ Ἑθνους του, πρὸς φωτισμὸν τῶν ὁμογενῶν του, ὑπὲρ τῆς ἐσωτερικῆς εὐδαιμονίας, καὶ ὑπὲρ ἐξωτερικῆς λαμπρότητος καὶ δόξης τῆς Πατρίδος του.

Ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος εἶναι ἐντολὴ ἱερὰ καὶ ἀπαράβατος εἰς τὸν Πατριώτην. Ἡ Πατρίς ἀποφασίζει, καὶ ὁ Πατριώτης παραιτεῖ τὸ σκῆπτρον, διὰ νὰ συγκαταταχθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν λοιπῶν πολιτῶν. Ἡ Πατρίς θέλει, καὶ ὁ Πατριώτης ἀσπείρει ὑπὲρ αὐτῆς τὸν ἕνα Ἀρκτικόν, καὶ μεταβαίνει εἰς τὸν ἄλλον Ἀνταρκτικόν Πόλον. Ἡ Πατρίς φωνάζει, καὶ ὁ Πατριώτης παραιτεῖ μετὰ προθυμίας ἀναπαύσεις, γονεῖς, συγγενεῖς, τέκνα, γυναῖκα, φίλους, κέρδη, κ.τ.λ. διὰ νὰ ἀντιπαραταχθῇ ὑπὸ τὰς ἐθνικὰς σημαίας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ Πατρίς προσκαλεῖ, καὶ ὁ Πατριώτης, γέροντες εἶναι ἢ νέος, συναριθμεῖται εἰς τὰς στρατιωτικὰς φάλαγγας τοῦ Ἑθνους. Ἡ Πατρίς τυραννεῖται, καὶ ὁ Πατριώτης ἡμέρας καὶ νυκτὸς μηχανεύεται διάφορα μέσα πρὸς κατάργησιν τῶν ἐξολοθρευτικῶν δυνάμεων τῶν τυράννων τῆς· ἐνὶ λόγῳ, δὲν εἶναι ἐπιχειρήσεις, τὴν ὁποίαν εὐχαρίστως δὲν ἀναλαμβάνει ὑπὲρ τῆς Πατρίδος του, καὶ, τὸ παραδοξότερον, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν τελευτᾷ, ὡς ἂν ὁ πρὸς τὴν Πατρίδα ἔρως καθὼς πολλὰπλασιάζει τὴν γενναϊότητα τοῦ ἀνθρώπου, οὕτω καὶ τὰς δυνάμεις του, καὶ ὑψώνων αὐτὸν ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ τὸν συναριθμῇ εἰς τὸν χορὸν τῶν θεῶν, εἰς τῶν ὁποίων τὴν παντοδυναμίαν κινεῖται· δὲν εἶναι ἀδύνατον.

Ὁ ἀληθὴς Πατριώτης ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν διευγέστατον τῆς ἀγάπης ἀστέρα, εἶναι ἐλεῦθερος ἀπὸ προσωπικὰ πάθη, ἀποφεύγει τὰς φατρίαι καὶ διχονοίας, διευθύνει τὰ μερικὰ συμφέροντα πρὸς τὸ κοινὸν καλόν, συνδέει τὰς διαφορὰς κλίσεις τῶν πολιτῶν μετὰ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν δεσμόν, καὶ ἐκ τῶν διὰφόρων μερῶν σχηματίζει ἕνα ὅλον συνεχές, τὸ ὁποῖον ἐμψυχούμενον ἀπὸ τὸ αὐτὸ ἐθνικὸν πνεῦμα, δὲν δεικνύει παρὰ ἕνα μόνον αἰσθημα, μίαν ἐπιθυμίαν, μίαν δυνάμιν, μεγάλην καὶ ἑαυτὴν, μεγίστην εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ ἀληθὴς Πατριώτης δὲν ἐνεργεῖ, δὲν δουλεύει ἐπὶ ἄλλῳ σκοπῷ τὴν Πατρίδα του, παρὰ διότι χρεωστέῃ νὰ τὴν δουλεύῃ. Κινεῖται ἄλλο αἶτιον

ἡ ἐν τῷ χεῖλει αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἀστέρος τοῦ 1866 μετεχειρίσθησαν τὸ πρῶτον τὸ φασματοσκοπίον, ἐφάνη δὲ ἡ φωτεινὴ ἐκείνη γραμμὴ ἣτις ἀνήκει εἰς τὸ φλεγόμενον υδρογόνον, καὶ ἣτις εὐρίσκειται ἡ αὐτὴ καὶ ἐν ταῖς ὑπερμεγέθεσιν ἀερῶν ἐκρήξεσι τοῦ ἡλίου.

Πιθανὸν οἱ ἀστρονόμοι νὰ ἔσπευσαν καὶ τὸν νέον ἀστὲρα ἐν τῷ κύκλῳ νὰ ἐξετάσωσι διὰ τοῦ φασματοσκοπίου. Τὸ τηλεγράφημα περὶ αὐτοῦ ἐστάλη ἤδη τὴν νύκτα τῆς 24 Νοεμβρίου εἰς Βιέννην.

Ἐν Ἀθήναις, Δεκεμβρίῳ μηνὶ 1876.

I. Φ. ΙΟΥΛΙΟΣ ΣΜΙΑΤ,

Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστεροσκοπίου.

ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ἐν Γαλλίᾳ ἀναλογεῖ εἰς βουλευτῆς ἐπὶ 75,000 ψυχῶν	
» Πρωσσίᾳ » » » » 56,000 »	
» Αὐστρίᾳ » » » » 56,000 »	
» Ἱταλίᾳ » » » » 52,000 »	
» Ἰσπανίᾳ » » » » 50,000 »	
» Ἀγγλίᾳ » » » » 47,500 »	
» Βελγίῳ » » » » 40,500 »	
» Βαυαρίᾳ » » » » 31,500 »	
» Ρωμανίᾳ » » » » 28,000 »	
» Ἑλβετίᾳ » » » » 20,000 »	
» Δανίᾳ » » » » 17,000 »	
» Ἑλλάδι » » » » 7,500 »	

ὥστε ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης τοὺς πλείστους βουλευτάς τρέφει σχετικῶς ἡ Ἑλλάς. Εὐτυχῶς Ἑλλάς!

ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΒΟΛΗ

Ὁ Λόρδος Βύρων ἐν τῷ ἐπομένῳ ἀμιμήτῳ χωρίῳ τοῦ Γκιαούρ (1813) ἐξωμοίασε τὴν Ἑλλάδα πρὸς ἄνθρωπον πρὸ μικροῦ μόλις θανόντα:

*
"Ὅστις εἰς θανόντος κλίνην ἔτυχε ποτὲ νὰ ἔλθῃ πρὶν ἀκομῇ ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου του παρέλθῃ, ἡ πανώλεθρος ἐκείνη, πρώτη τῆς ἀνυπαρξίας, ἀλλ' ἐσχάτη τῶν κινδύνων, τῶν παθῶν, τῆς ἀγωνίας, (πρὶν τὸ πρόσωπον ὁ ὄνυξ παραφθορῇ τοῦ θανάτου καὶ τὸ ἐπιμένον κάλλος σβέσθῃ μὲ τὰ δάκτυλά του), θὰ ἐθαύμαζε βεβαίως τὴν ἀγγελικὴν γαλήνην, τῆς ἐκστάσεως τὸ ἦθος, τὴν ἀτάραχον εἰρήνην, τὴν ὠχρὰν ἐκείνην ὄψιν, σιτερεὴν, ἀλλ' ἀναιμένην, τὴν ὑπὸ τῆς ἀτονίας τρυφερῶς ὠραϊσμένην· ἀνδρὸς δὲν ἔβλεπε τὸ ὄμμα τὸ στερεὸν καὶ φρικαλέον, ὅπου δὲν γελᾷ, δὲν λάμπει, οὔτε δάκρυ χύνει πλέον, καὶ τὸ μέτωπον ἐκείνο τὸ ξηρὸν καὶ παγωμένον, ὅπου ἡ τῶν τάρων νάρκη τῶν ἐκεῖ παρισταμένων τὴν ψυχὴν καταταράττει, ὡς ἀνέμελλον ὁμοίαν καὶ αὐτοὶ νὰ λάβουν τύχην μετ' ὀλίγον, τὴν ὁποίαν τρέμουν βλέποντες καὶ φρίττουν, ἀτενίζον μολοντοῦτο· ἀντὶ τοῦ μέτωπον καὶ τ' ὄμμα ἔμπροσθεν δὲν εἶχε τοῦτο, στιγμῆς, — ὄχι, — ὥρας ὅλας αὐτὸς ἤθελε διστάζει, ἀντὶ τοῦ θανάτου τῷ ὄντι τὸν νεκρὸν ἐξουσιάζει."

τόση χάρις καὶ γαλήνη, τόση καλλονὴ μεγάλη κατὰ τὰς στιγμὰς τὰς πρώτας τοῦ θανάτου ἐπιθάλπει! Καὶ αὐτῆς τῆς παραλίας ἡ εἰκὼν εἶναι ὁμοία· εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἀλλ' ὅμοιος ἡ Ἑλλάς νεκρὰ καὶ κρύα! νὰ νεκρὰ, ἀλλὰ ὥραία! νὰ ψυχρὰ, ἀλλὰ γλυκεῖα· ὅμως φοικιᾶς μὴ βλέπων οὐδαμῶς ζωῆς σημεῖα. Καλλονὴν τοιαύτην ἔχουν μόνον οἱ ἀποθαμμένοι, ἣτις, καὶ ψυχῆς ἀπούσης, εἰς τὸ πρόσωπόν των μένει· ἣτις, ἕως οὗ ὁ τάφος σκεπασθῇ ἀπὸ τὸ χῶμα, μᾶς πλανᾷ ἐν ᾧ μᾶς δεῖναι ψευδὴ χάριν, ψευδὲς χρῶμα. Ἀγλὴ τῆς ψυχῆς εἶν' αὕτη εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου, εἶν' ἀστὴρ περιαιγάδιον τὰ ἑρείπια τοῦ βίου, ἐκπνευσάντων αἰσθημάτων ζωῆς τὸ τελευτάειον, σπινθὴρ, — ἔως ἀπὸ φλόγα οὐρανίαν ἀπορρέων, — ὅστις τὸν νεκρὸν φωτίζει, ἀλλὰ δὲν θερμαίνει πλέον.¹

Εἰς τὸ ἐν ἔτει 1876 θέαμα τῆς Ἑλλάδος ἀρμόζει ἄρα ἡ μελαγχολικὴ αὕτη παραβολή;

ΑΛΠΘΕΙΑΙ

* * * Ἐπιμελοῦ νὰ τηρῆς φεικὸν εἰς τὴν καρδίαν σου τὸν σπινθῆρα ἐκείνον τοῦ οὐρανίου φωτός, τὸν ὀνομαζόμενον *συνείδησιν*. (Βάσιγκτων.)

* * * Ὁ κόσμος οὗτος δὲν εἶνε κόσμος πλανῶν. Ἐμβαθύνοντες δ' εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ, τὸν εὐρίσκετε συμφωνότατον καὶ πιστότατον εἰς ἑαυτόν. Ὁ ἀστὴρ δὲν ψεύδεται, οὐδ' ἡ σταγὼν τῆς δρόσου. Ὑμεῖς μόνοι ἔχετε τὸ πλεονέκτημα τοῦ ψεύδους καὶ λέγετε: Ὁ κόσμος ἐστὶν ἀπατηλὸς, καὶ ψεύδεται. Αἰτιᾶσθε ὑμεῖς αὐτοὺς μόνον. (Edgar Quinet.)

* * * Αἱ γυναῖκες ἔχουσι σφόδρα ἀνεπτυγμένον τὸ τῆς ιδιοκτησίας αἶσθημα, ἡ δὲ ιδιοκτησία, περὶ ἧς πρὸ πάσης ἄλλης ἐνδιαφέρονται, εἶνε ὁ σύζυγος αὐτῶν. (Laboulaye.)

* * * Ὅστις βχιδίζων ἵσταται ἐκάστοτε, ἵνα ῥίπτῃ λίθους κατὰ πάντων τῶν ὀπισθεν αὐτοῦ ὑλακτούντων κυνῶν, οὐδέποτε φθάνει εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοπορίας αὐτοῦ. (Τουρκικὴ παροιμία.)

* * * Ἡ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ τιμιότης εἶνε ἐγγύησις καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· εἰ δὲ μὴ, ἡ πολιτικὴ εἶνε κωμωδία, ἐν ᾗ ἕκαστος, φέρων προσωπεῖον, παριστᾷ πρόσωπόν τι καὶ διασκεδάζει, ὁμιλῶν περὶ συνειδήσεως, δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων, ἐνῶ ἐξ ὧν λέγει οὐδὲν πιστεύει.

Εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις πόσῃ ποσότητι ξύλων ἀπαιτεῖ ἡ κατασκευὴ καὶ συντήρησις τῶν σιδηροδρόμων ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἐνθα τὰ ἐλάσματα εἶνε ξύλινα. Ἐφημερίς τις ὑπολογίζει, ὅτι ἀπαιτοῦνται 750,000 στρεμμάτων συμφύτου δάσους, ὅπως παραγάγῃ τὴν ἀναγκαίαν ξυλείαν.

1. Μετάφρασις Αἰκατερίνης Κ. Λοσιού.